

Samen naar een hoger niveau.

Audit *à la Crowe*

Uitkomsten controle fractievergoedingen
Provincie Noord-Brabant

3 juli 2026
Den Bosch

Aanbiedingsbrief

Provincie Noord-Brabant
t.a.v. Provinciale Staten provincie Noord-Brabant
Brabantlaan 1
5216 TV 's-Hertogenbosch

Eindhoven, 3 juli 2026

Betreft: **Uitkomsten controle fractievergoedingen boekjaar 2025**

Geachte statenleden,

Hierbij bieden wij u onze rapportage aan naar aanleiding van onze controle van de fractievergoedingen van de fracties in de Provinciale Staten van provincie Noord-Brabant.

Onze opdracht is het controleren van de geconsolideerde verantwoording fractievergoedingen op het aspect getrouwheid. Dit hebben wij dit jaar met betrekking tot het boekjaar 2025 uitgevoerd. De planning was vooraf duidelijk gecommuniceerd en afgestemd met zowel de fracties als de griffie. Hoewel er verdere verbetering in het proces mogelijk is, is naar onze mening is de controle goed verlopen en hebben wij de samenwerking als constructief en plezierig ervaren.

Dit verslag bevat de belangrijkste bevindingen naar aanleiding van de controle. Waar mogelijk doen wij aanbevelingen gericht op verdere verbetering. Deze aspecten doen geen afbreuk aan ons oordeel omtrent de getrouwheid.

Wij hebben dit verslag in concept besproken met de griffie en aangeleverd aan de fracties op 24 juni 2026. De definitieve versie zal worden aangeleverd aan de Griffie op 3 juli 2026. Tevens wordt dit verslag besproken in het presidium op 6 juli 2026.

Het proces is – rekening houdend met de omstandigheden die horen bij een controle bij vijftien verschillende verantwoordelijke partijen – ons inziens goed verlopen. Er is rekening gehouden met (een deel van) onze aanbevelingen naar aanleiding van onze controle van voorgaand jaar. De tijdige aanlevering van de voor onze controle benodigde informatie behoeft wel blijvende aandacht. Wij hopen dat ook volgend jaar de aanbevelingen uit deze rapportage opgepakt kunnen worden. Wij zien de toekomstige samenwerking met provincie Noord-Brabant met vertrouwen tegemoet.

Wij vertrouwen erop u middels onze rapportage voldoende geïnformeerd te hebben. Tot het geven van een nadere toelichting zijn wij uiteraard gaarne bereid.

Met vriendelijke groet, namens ons hele team,

drs. P. Peters RA
Extern accountant

J.A.H. van Meijl MSc RA
Manager

Inhoudsopgave

1. Samenvatting	
1. Management summary	4
2. Overzicht vergoedingen	5
2. Algemeen	
1. Algemeen	6
2. Declaratieoverzicht	10
3. Vergelijkende cijfers	11
3. Ons oordeel	12
4. Controle	
1. Onze werkzaamheden	13
2. Wijzigingen in de verordening	14
3. Bevindingen	15
5. Ons advies	19
6. Planning	
1. Afronding boekjaar 2025	20
2. Vooruitkijken naar boekjaar 2026	21
3. Planning i.v.m. de verkiezingen	22
Totaal aantal pagina's	23

1.1 Samenvatting – management summary

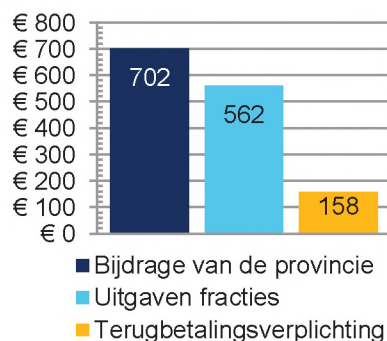
Financiële analyse 2025

Ons oordeel:

Goedkeurend

Naar ons oordeel is de geconsolideerde verantwoording fractievergoedingen van de fracties van de provincie Noord-Brabant over de periode 1 januari 2025 tot en met 31 december 2025 in alle van materieel belang zijnde aspecten opgesteld op basis van het kasstelsel en in overeenstemming met de Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning Provinciale Staten Noord-Brabant 2018, versie 24 december 2024.

Geconsolideerde cijfers in 1.000€

Het is de verantwoordelijkheid van het Presidium van de provincie Noord-Brabant om de **geconsolideerde verantwoording fractievergoedingen** op te stellen op basis van het kasstelsel en in overeenstemming met de van toepassing zijnde grondslagen (zijnde de Verordening 'Ambtelijke bijstand en 'Fractieondersteuning Provinciale Staten Noord-Brabant 2018', versie 24 december 2024, i.e. "de verordening"). In deze rapportage brengen wij als accountant verslag uit van onze **bevindingen**. Deze rapportage hoort bij onze controleverklaring bij de geconsolideerde verantwoording fractievergoedingen 2025, welke wij u separaat hebben doen toekomen.

Bij onze controle hebben wij de voorgeschreven tolerantie van 1% per fractieverantwoording gehanteerd. Uit onze werkzaamheden zijn geen afwijkingen van materieel belang ten aanzien van de geconsolideerde verantwoording geconstateerd. Met andere woorden: met een redelijke mate van zekerheid zijn **geen afwijkingen van materieel belang** aanwezig in de geconsolideerde verantwoording. Daarom is ons oordeel **goedkeurend**. Wel hebben wij enkele bevindingen geconstateerd die in een aantal gevallen hebben geleid tot een advies. De belangrijkste bevindingen zijn:

- In de verantwoordingen van de fracties zijn soms fouten opgenomen die niet financieel van aard zijn, maar wel onjuist. Deze **presentatiefouten** zijn door ons net als de financiële fouten aangepast, met goedkeuring van de desbetreffende fractie.
- Per 18 juni 2026 is de verordening gewijzigd. Onder andere is ons advies om een **tolerantie van 2%** te hanteren doorgevoerd. Onze controle is uitgevoerd met de oude versie van de verordening gezien de timing van de wijziging en de verhoogde tolerantie per 1 januari 2027 van kracht wordt.
- De verordening stelt aanvullende eisen aan fractieactiviteiten. Die moeten namelijk gerelateerd zijn aan de fractie en aan haar maatschappelijke taak. Naar aanleiding van onze aanbevelingen voorgaand jaar is er met de fracties besproken dat die, naast het inhoudelijk verslag, ook een **activiteitenoverzicht** aanleveren (eventueel als onderdeel van het inhoudelijk verslag). Deze verslagen zijn, net als de inhoudelijke verslagen, wisselend van kwaliteit, structuur en inhoud. Op basis van de nieuwe verordening komen deze verslagen te vervallen, ze zijn nu onderdeel geworden van het inhoudelijk verslag.

1.2 Samenvatting – overzicht vergoedingen

Fractie	Reserve 2024	Vaste ontvangen bijdrage van de provincie	Uitgaven over het boekjaar	Reserve ultimo boekjaar	Maximale reserve (30% van het jaarbedrag)	Terugbetalingsverplichting over 2025
BBB	€ 23.708	€ 77.795	€ 65.792	€ 35.711	€ 23.339	€ 12.373
VVD	€ 22.647	€ 77.795	€ 29.441	€ 71.001	€ 23.339	€ 47.663
GroenLinks	€ 14.913	€ 54.199	€ 52.214	€ 16.898	€ 16.260	€ 638
PvdA	€ 14.060	€ 48.300	€ 20.406	€ 41.954	€ 14.490	€ 27.464
SP	€ 14.060	€ 48.300	€ 40.895	€ 21.465	€ 14.490	€ 6.975
PVV	€ 14.060	€ 48.300	€ 43.546	€ 18.814	€ 14.490	€ 4.324
D66	€ 14.060	€ 48.300	€ 51.078	€ 11.282	€ 14.490	€ -
CDA	€ 14.060	€ 48.300	€ 59.906	€ 2.454	€ 14.490	€ -
Lokaal Brabant	€ 13.089	€ 48.300	€ 52.459	€ 8.930	€ 14.490	€ -
JA21	€ 10.131	€ 37.678	€ 37.748	€ 10.061	€ 11.303	€ -
Partij voor de Dieren	€ -	€ 37.678	€ 41.322	€ -3.644*	€ 11.303	€ -
Volt	€ 9.251	€ 31.779	€ 8.733	€ 32.297	€ 9.534	€ 22.763
Forum voor Democratie	€ 6.827	€ 31.779	€ 31.400	€ 7.206	€ 9.534	€ -
50PLUS	€ 9.251	€ 31.779	€ 1.892	€ 39.138	€ 9.534	€ 29.604
ChristenUnie-SGP	€ 9.251	€ 31.779	€ 25.283	€ 15.747	€ 9.534	€ 6.213
Totaal	€ 189.368	€ 702.061	€ 562.115	€ 329.314	€ 210.620	€ 158.017

* = Omdat het niet mogelijk is een negatieve reserve te vormen, zal deze op nihil gesteld worden.

2.1 Algemeen

Onderwerp	Toelichting
Proces (totstandkoming van de verantwoording fractievergoeding)	Het is de verantwoordelijkheid van het Presidium van de provincie Noord-Brabant om de geconsolideerde verantwoording fractievergoedingen op te stellen op basis van het kasstelsel en in overeenstemming met de van toepassing zijnde grondslagen (zijnde de Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning Provinciale Staten Noord-Brabant 2018, versie 24 december 2024, “de verordening”). Zie paragraaf 4.2 voor de impact van de wijzigingen in de verordening. Dit doet het Presidium op basis van de enkelvoudige verantwoordingen fractievergoedingen die de fracties in de eerste maanden van elk kalenderjaar dienen op te stellen. De enkelvoudige verantwoordingen fractievergoedingen worden opgesteld conform het door de verordening voorgeschreven format. Deze verantwoordingen dienen te worden onderbouwd door middel van onder meer facturen, bankrekeningafschriften en een activiteitenoverzicht. De verschillende verantwoordingen en declaraties worden vervolgens door ons gecumuleerd tot één overzicht. Als accountant hebben wij de geconsolideerde verantwoording onderzocht. De verordening schrijft echter voor dat wij elke individuele verantwoording controleren en gevonden afwijking per fractie evalueren. Bij dit onderzoek hebben wij met de fracties contact gehad en onze vragen en opmerkingen besproken. Bij het uitvoeren van deze opdracht hebben wij ons gehouden aan de voor ons geldende relevante ethische voorschriften in de Verordening Gedrags- en Beroepsregels Accountants (VGBA). Verder hebben wij de onafhankelijkheidsregels van de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) in acht genomen. In deze rapportage brengen wij verslag uit van onze bevindingen met betrekking tot de controle van de geconsolideerde verantwoording fractievergoedingen, de geplande reikwijdte van de controle en ons advies. De bevindingen hebben wij besproken met de verantwoordelijk functionarissen van de provincie Noord-Brabant. Deze rapportage hoort bij onze controleverklaring bij de geconsolideerde verantwoording fractievergoedingen, welke wij u separaat hebben doen toekomen.

2.1 Algemeen

Onderwerp	Toelichting
Beperking in het gebruik	Wij vestigen de aandacht op de Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning Provinciale Staten Noord-Brabant 2018, versie 24 december 2024, waarin uiteen is gezet voor welk doel en met welke basis voor financiële verslaggeving de geconsolideerde verantwoording fractievergoedingen is opgesteld. De geconsolideerde verantwoording fractievergoedingen is opgesteld voor Provinciale Staten van de provincie Noord-Brabant met als doel Provinciale Staten in de gelegenheid te stellen een beslissing te nemen over de definitieve hoogte van de tegemoetkoming per fractie over de periode 1 januari 2025 tot en met 31 december 2025. Hierdoor is de geconsolideerde verantwoording fractievergoedingen mogelijk niet geschikt voor andere doeleinden. Onze controleverklaring is derhalve uitsluitend bestemd voor Provinciale Staten van de provincie Noord-Brabant en dient niet te worden gebruikt voor andere doeleinden. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid. Bovenstaande is tevens van toepassing op deze rapportage.

2.1 Algemeen

Onderwerp	Toelichting
Gehanteerde goedkeurings- en rapporteringstolerantie	Wij hebben de controle van de fractieverantwoordingen 2025 uitgevoerd met inachtneming van onderstaande toleranties. Indien de geconstateerde fouten en/of onzekerheden het bedrag van de goedkeuringstolerantie niet overschrijden kan in beginsel een goedkeurende controleverklaring worden afgegeven. Deze tolerantie is conform artikel 12, lid 8 van de verordening, welke deze definieert als 1% van het totaal van de provinciale bijdrage voor de betreffende fractie. In de praktijk hebben wij de door de fractie ontvangen vaste bijdrage van de provincie beschouwd als 'het totaal van de provinciale bijdrage'. Voor boekjaar 2026 zal 2% gehanteerd worden in lijn met de gewijzigde verordening.

Fractie	Vaste ontvangen bijdrage van de provincie	Tolerantie (materialiteit)	Fractie	Vaste ontvangen bijdrage van de provincie	Tolerantie (materialiteit)
BBB	€ 77.795	€ 778	Lokaal Brabant	€ 48.300	€ 483
VVD	€ 77.795	€ 778	JA21	€ 37.678	€ 377
GroenLinks	€ 54.199	€ 542	Partij voor de Dieren	€ 37.678	€ 377
PvdA	€ 48.300	€ 483	Volt	€ 31.779	€ 318
SP	€ 48.300	€ 483	Forum voor Democratie	€ 31.779	€ 318
PVV	€ 48.300	€ 483	50PLUS	€ 31.779	€ 318
D66	€ 48.300	€ 483	ChristenUnie-SGP	€ 31.779	€ 318
CDA	€ 48.300	€ 483			

2.1 Algemeen

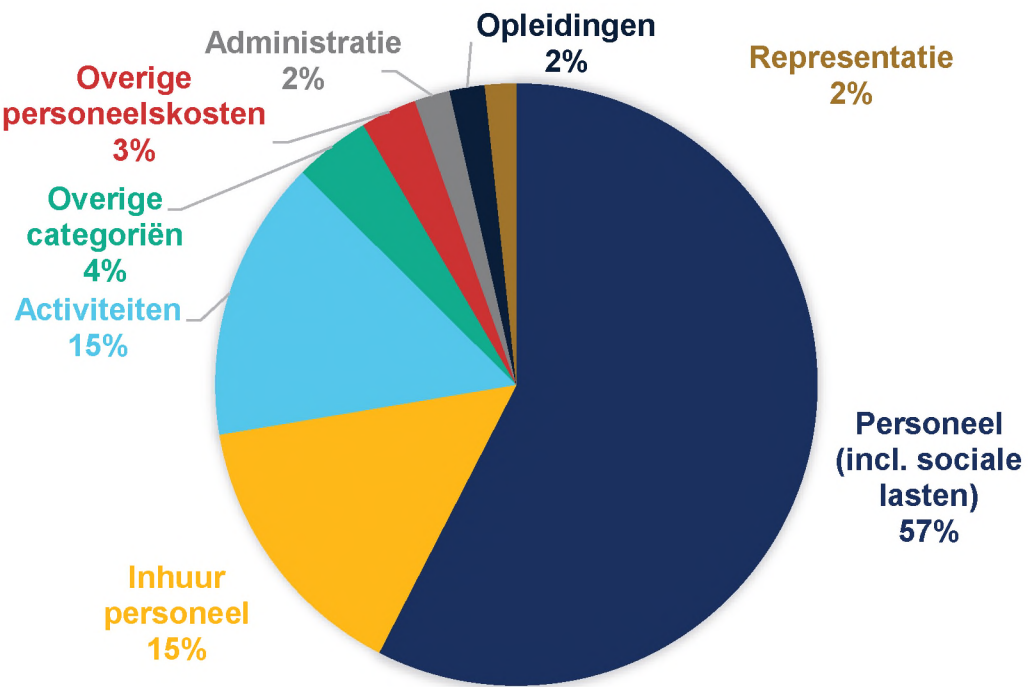
Onderwerp	Toelichting
De individuele verantwoordingen	Elke fractie stelt een individuele verantwoording op over het relevante boekjaar. Daarin staan alle uitgaven en inkomsten van de fractie vermeld. In de meeste gevallen zijn de inkomsten beperkt tot de ontvangen gelden van de provincie Noord-Brabant. De verantwoordingen worden, conform de verordening, opgesteld op basis van het kasstelsel. Dat wil zeggen dat de datum waarop de kosten zijn betaald leidend is en niet de datum waar de kosten betrekking op hebben dan wel de datum waarop de feitelijke prestatielevering heeft plaatsgevonden. De bijdrage van de provincie Noord-Brabant volgt uit de bepalingen in de verordening. De bijdrage bestaat uit een vaste vergoeding per fractie en een variabele vergoeding voor het aantal leden in de fractie. Het verschil tussen de daadwerkelijke uitgaven en de ontvangen gelden van de provincie worden verrekend met de reserve van de partij. De middelen in de reserve kunnen, indien noodzakelijk, in de toekomst worden aangewend. Het maximum van de reserve aan het einde van het kalenderjaar bedraagt voor iedere fractie 30% van de voor het jaar 2025 toegekende bijdrage door de provincie Noord-Brabant. Reserves kunnen niet negatief worden. Per 31 december 2025 overschrijden negen partijen de maximum reserve voor de fractieondersteuning. De betreffende fracties hebben de verplichting het overschot terug te betalen aan de provincie Noord-Brabant. In totaal dienen deze fracties over 2025 € 158.017 terug te betalen aan de Provincie. Op het overzicht uit slide 5 staat bovenstaande in detail uitgewerkt.

2.2 Declaratieoverzicht

Analyse 2025

Over het boekjaar 2025 is een totaal van **€ 562.115** gedeclareerd ten laste van het fractievergoedingenbudget. De declaraties bestaan onder andere uit:

Lonen en salarissen, met hierbij tevens de loonheffing	€ 323.039
Ingehuurd personeel	€ 83.562
Kosten gerelateerd aan activiteiten	€ 85.239
Overige categorieën (kostenvergoedingen (reiskosten), onderzoekskosten, automatisering)	€ 24.541
Overige personeelskosten	€ 16.964
Administratiekosten en andere kantoorkosten	€ 8.385
Kosten voor gevolgde cursussen, opleidingen of literatuur	€ 10.643
Representatiekosten (attenties en relatiegeschenken)	€ 9.742

2.3 Vergelijkende cijfers

Analyse ten opzichte van vorig jaar

In 2025 is t.o.v. 2024 € **45.386** meer gedeclareerd ten laste van het fractievergoedingenbudget. De verschillen bestaan onder andere uit:

- Verdubbeling van de kosten voor activiteiten van € 42.136 naar € 85.239.
- Substantiële stijging van de kosten voor ingehuurd personeel met € 24.826.
- Een sterke daling in de kosten voor cursussen, opleidingen en werkbezoeken van € 25.860 naar € 10.643.

Vergelijkende cijfers	2025	2024	Verschil	Verschil in %
Lonen en salarissen, met hierbij tevens de loonheffing	€ 323.039	€ 326.017	€ -2.978	-0,9%
Ingehuurd personeel	€ 83.562	€ 58.736	€ 24.826	42,3%
Kosten gerelateerd aan activiteiten	€ 85.239	€ 42.136	€ 43.102	102,3%
Overige categorieën (kostenvergoedingen (reiskosten), onderzoekskosten, automatisering)	€ 24.541	€ 25.774	€ -1.233	-4,8%
Overige personeelskosten	€ 16.964	€ 20.013	€ -3.049	-15,2%
Administratiekosten en andere kantoorkosten	€ 8.385	€ 9.281	€ -896	-9,7%
Kosten voor gevolgde cursussen, opleidingen of werkbezoeken	€ 10.643	€ 25.860	€ -15.217	-58,8%
Representatiekosten (attenties en relatiegeschenken)	€ 9.742	€ 8.069	€ 1.673	20,7%
Totaal	€ 562.115	€ 515.887	€ 46.229	9,0%

3. Ons oordeel

Onderwerp	Toelichting
Ons oordeel 	Goedkeurend Naar ons oordeel is de geconsolideerde verantwoording fractievergoedingen van de fracties van de provincie Noord-Brabant over de periode 1 januari 2025 tot en met 31 december 2025 in alle van materieel belang zijnde aspecten opgesteld op basis van het kasstelsel en in overeenstemming met de Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning Provinciale Staten Noord-Brabant 2018, versie 24 december 2024.
Controleverschillen	In de verantwoordingen over 2025 resteren ongecorrigeerde controleverschillen en onzekerheden met betrekking tot de getrouwheid. Deze bedragen in totaal € 1.449 , bestaande uit fouten en onzekerheden verdeeld over de fracties. Aangezien het totaal aan controleverschillen per fractie onder de tolerantie per fractie blijft, heeft dit geen effect op ons oordeel.
Inhoudelijk verslag van de activiteiten verenigbaar	Wij hebben vastgesteld dat het inhoudelijk verslag van de activiteiten per fractie, verenigbaar is met de verantwoording . De inhoudelijke verslagen hebben wij marginaal getoetst, wat zoveel betekent als het signaleren van mogelijke tegenstrijdigheden. De accountantscontrole omvat derhalve geen oordeel over de inhoudelijke juistheid en/of volledigheid van de informatieverstrekking opgenomen in de inhoudelijke verslagen. Hoewel alle verslagen aan de minimale vereiste punten voldoen, zien wij dat ze qua aard, omvang en diepgang fors van elkaar verschillen. Een van de redenen daarvoor is een verschil van perspectief inzake het belang van het verslag en mogelijke bruikbaarheid van het verslag als een communicatiemiddel tussen de fracties. In de verordening worden geen minimum eisen gesteld aan het inhoudelijke verslag. Ten aanzien van de inhoudelijke verslagen merken wij op dat het logisch zou zijn om afspraken te maken over de inhoud en doel van het verslag, en onderling minimum eisen af te spreken waaraan het verslag zou moeten voldoen. Zie verder ons advies op pagina 19.

4.1 Werkzaamheden

Onze werkzaamheden

Algemeen

- Wij hebben gecontroleerd dat elke fractie een verantwoording in het voorgeschreven format heeft ingevuld en of elke fractie een inhoudelijk activiteitenverslag heeft opgesteld. Wij hebben van elke individuele verantwoording integraal gecontroleerd of dat de daarin opgenomen uitgaven conform de verordening zijn. Dat wil zeggen, wij hebben gecontroleerd dat de in de verantwoordingen opgenomen uitgaven voldoen aan de in de verordening gestelde eisen. Deze eisen volgen met name uit artikel 8. Lid 1 van dat artikel verwijst naar de toelichting bij de Model verantwoording in de verordening.
- Wij hebben gecontroleerd of de verantwoorde kosten voldoen aan de in die toelichting gestelde eisen, waaronder ook specifiek de aanvullende eisen die de toelichting stelt aan fractie activiteiten. Zie daarvoor ook onze bevindingen.
- In artikel 8 lid 2 staat een limitatieve lijst van zaken waarvoor de financiële bijdrage in ieder geval niet gebruikt mag worden. Wij hebben gecontroleerd of er uitgaven zijn verantwoord die onder dat lid zouden vallen.
- Onze werkzaamheden zijn gebaseerd op de door de fracties aangeleverde stukken en onderbouwingen (facturen, bonnen, bankafschriften, gegevens uit de salarisadministratie en zo verder).
- In onze werkzaamheden hebben wij hoor en wederhoor toegepast. Zo hebben wij een eerste controle uitgevoerd voor aanvang van onze werkzaamheden om vast te stellen dat alle fracties de benodigde documenten hadden aangeleverd. Ontbrekende stukken zijn door ons en waar nodig door de griffie opgevraagd.
- Verdere bevindingen na het uitvoeren van onze werkzaamheden zijn direct met de fracties besproken. Deze hebben waar nodig aanvullende stukken of toelichtingen aangeleverd ter onderbouwing van de verantwoorde uitgaven. In diverse gevallen is de (concept) verantwoording aangepast door ons, in samenspraak de desbetreffende fractie.
- Bij de afronding van het controleproces zal aan elke fractie gevraagd worden de definitieve verantwoordingen te autoriseren en te bevestigen dat die een juiste weergave van de werkelijkheid zijn.

4.2 Wijzigingen in de verordening

Impact op onze werkzaamheden

Wijzigingen en impact op onze werkzaamheden voor boekjaar 2025

- Per 18 juni 2026 zijn de wijzigingen in de verordening van kracht. De wijzigingen zijn:
 - Actualisatie van de bedragen van de financiële bijdrage (art. 7.3 en 7.4)
 - De gevolgen van een fusie tussen fracties (art. 10c)
 - Een wijziging van het percentage van de goedkeuringstolerantiegrens van 1 % naar 2 % (art. 12.8)
 - Aanvulling op de vereisten voor het inhoudelijk verslag bij de verantwoording (Model verantwoording). Bij de fractie activiteiten moet vermeld worden:
 - Datum van de activiteit
 - Aanwezigen (geen presentielijst, maar aantal en doelgroepen)
 - Doel van de activiteit en de inhoudelijke relatie met de statenwerkzaamheden van de fractie
 - Verhoging van de onbelaste reiskostenvergoeding voor fractieondersteuners en vrijwilligers van 19 cent naar 23 cent per kilometer (Toelichting)
 - Bij de categorie automatisering en ICT (Toelichting) is een laptop voor fractiemedewerkers uitgesloten, omdat deze beschikbaar gesteld wordt door de provincie.
- De fracties hebben hun verantwoording ingediend en wij hebben onze controle uitgevoerd op basis van de oude versie van 24 december 2024. Derhalve is dit ook als zodanig in onze controleverklaring vermeld.
- De wijziging van het percentage van de goedkeuringstolerantiegrens van 1% naar 2% gaat in per 1 januari 2027 en zal dus op boekjaar 2026 van toepassing zijn. Voor de lopende controle hebben wij derhalve nog 1% gehanteerd.
- Omdat er geen sprake is van fusies, retrospectieve verhoging van de reiskostenvergoeding of aangeschafte laptops is de enige wijziging die impact heeft op de verantwoordingen en dus onze controle de aanvullende vereisten voor het inhoudelijk verslag. Voor 2025 is er met de fracties afgesproken dat die een separaat activiteitenverslag op zouden stellen zodat wij deze voor de controle konden gebruiken. Dit activiteitenverslag is qua inhoud in lijn met de aanvullingen op de vereisten voor het inhoudelijk verslag zoals hierboven genoemd. Deze zijn echter geen onderdeel van de inhoudelijke verslagen en worden derhalve niet openbaar gemaakt. Dit is geen belangrijk punt, maar strikt genomen is dus niet aan de nieuwe versie van de verordening voldaan. Voor alle duidelijkheid nemen wij dus in onze verklaring en deze rapportage op dat we de verordening d.d. 24 december 2024 gehanteerd hebben.

Impact op onze werkzaamheden voor boekjaar 2026

- De wijziging van het percentage van de goedkeuringstolerantiegrens van 1% naar 2% gaat in per 1 januari 2027. De controle van de verantwoording over 2026 vindt plaats in 2027 en daarvoor geldt 2%.
- Voor 2026 zullen de inhoudelijke verslagen aan de nieuwe vereisten zoals hierboven vermeld moeten voldoen.
- Het nieuwe artikel 10c zal relevant zijn bij onze controle van de verwachte fusie tussen twee fracties in boekjaar 2026.

4.3 Bevindingen

Noot: Vragen die wij gedurende de controle aan de fracties hebben gesteld en waar de fracties adequaat antwoord hebben gegeven zijn hier niet als bevinding opgenomen.

Bevindingen	
<i>Volgen van de planning</i>	Dit verslag is op 24 juni als conceptversie met de griffie gedeeld, ondanks dat onze werkzaamheden op dat moment nog niet afgerond waren. Dit omdat een klein aantal fracties dermate te laat waren met het aanleveren van hun verantwoording en onderbouwende documenten, ondanks dat deze maanden na de initiële deadline van 1 maart ligt. Wij hebben onze werkzaamheden op het moment van schrijven van deze rapportage nog steeds niet geheel afgerond, omdat de allerlaatste stukken van één fractie nog ontvangen moeten worden. Wij verwachten echter niet dat de strekking van dit verslag of de inhoud van onze verklaring nog zal veranderen, maar dat is pas zeker als de werkzaamheden geheel afgerond zijn. Wij hebben de planning voor onze controle, zoals afgestemd met de griffie, in de 2024 versie van dit verslag reeds met de fracties gedeeld. Deze planning hebben wij op 28 november nogmaals gedeeld met de aanwezig fracties tijdens onze presentatie daarover op het provinciehuis. Er is vrijwel geen gebruik gemaakt van het spreekuur op 12 januari en er is door zowel de griffie als ons herhaaldelijk herinnerd bij de desbetreffende fracties. Middels deze bevinding willen wij benadrukken dat de doorlooptijd in belangrijke mate afhankelijk is van de fracties zelf en de mate waarin zij zich aan de gemaakte afspraken houden en de snelheid waarmee men op onze vragen reageert.
<i>Ontbrekende documenten in de initiële aanlevering</i>	Samen met de griffie hebben wij geconstateerd dat de initiële aanlevering bij enkele fracties onvolledig was. De meest voorkomende ontbrekende documenten zijn de achterliggende facturen, bankafschriften of het inhoudelijk verslag. Wij hebben in tegenstelling tot voorgaand jaar de ontvangen stukken van elke fractie beoordeeld wanneer wij deze ontvingen, en direct vervolgvragen gesteld. Omdat dit gedurende de traditioneel drukke voorjaarsmaanden heeft plaatsgevonden, is het ons niet altijd gelukt direct naar de ontvangen stukken te kijken, maar lagen we met veel fracties toch (ruim) voor op de afgesproken planning. Het is inherent aan het controleproces dat de initiële aanlevering niet perfect is en er altijd vervolgvragen zullen zijn, maar ons inziens is het niveau van aanlevering hoger dan voorgaand jaar, in het algemeen (gelet op bovenstaande bevinding). Gezien de tolerantie van 1% per individuele verantwoording kunnen wij het ontbreken van zelfs zeer kleine declaraties niet zonder meer goedkeuren. Dit is dan ook de verklaring waarom wij de onderbouwingen van zeer kleine bedragen toch moeten ontvangen. Bovenstaande heeft ook een negatieve impact op de doorlooptijd van de controle. Een lange doorlooptijd lijkt ons echter niet te voorkomen, daar de opdracht in feite vijftien controles in één betreft. Goede communicatie en korte lijnen zijn belangrijk om te voorkomen dat de doorlooptijd té groot wordt.

4.3 Bevindingen

Bevindingen	
<i>Bonnen die niet aangeleverd kunnen worden</i>	In een aantal gevallen waren fracties bonnen of facturen in het geheel kwijt en konden die niet aangeleverd worden. Dit zorgt voor onzekerheden in onze controle welke wij meenemen in de foutenevaluatie. Dergelijke onzekerheden kunnen de tolerantiegrens van 1% niet overschrijden zonder dat dit gevolgen heeft voor onze verklaring. Het aantal ontbrekende onderbouwingen is beperkt (€ 444, verdeeld over zes fracties) en is verbeterd ten opzichte van vorig jaar. Dit heeft geen invloed gehad op ons oordeel, zie hiervoor pagina 12.
<i>Hix</i>	Om de oplevering te faciliteren hebben we dit jaar voor het eerst gebruik gemaakt van ons portaal Hix. Dit heeft logischerwijs geleid tot enig leereffect (aan beide kanten). Wij evalueren graag met de opstellers van de fractieverantwoordingen hoe dit is befallen en hoe we dit voor boekjaar 2026 kunnen verbeteren.
<i>Gezamenlijke bankrekening</i>	Eén fractie maakt gebruik van een gezamenlijke bankrekening, waarbij de fracties van alle provincies van die partij één bankrekening gebruiken. Conform ons verzoek voorgaand jaar heeft deze zich ingespannen om het in één oogopslag duidelijk te maken welke factuur en welke verdeelsleutel bij welke (bank)uitgave hoort, waarvoor dank. Wij verzoeken deze fractie ook jaarlijks om te onderbouwen hoe men tot de gehanteerde verdeling is gekomen. De controle van deze fractieverantwoording is beduidend soepeler verlopen dan voorgaand jaar, en wij zullen dit in de toekomst dan ook niet meer als bevinding opnemen.
<i>Terugbetalingen aan de provincie</i>	Fracties met een reservestand welke de maximaal toegestane reserve overschrijd dienen het meerdere terug te betalen aan de provincie. Het standaard format voor de verantwoording vraagt om deze terugbetalingen daarin op te nemen. Het is op basis van de verordening niet mogelijk is om negatieve reserves te vormen. Indien de uitgaven de bijdrage van de provincie overschrijden dan dienen de reserves op nul gesteld te worden. Het tekort moet dan met overige inkomsten worden aangevuld. Tevens is vastgesteld dat één fractie per abuis de stand van de reserve per 1 januari 2024 had opgenomen als stand per 1 januari 2025. Wij raden aan alert te zijn de reserves bij het invullen van de fractieverantwoordingen. Ten slotte, hadden twee fracties de terugbetaling van het excès van 2024 opgenomen als kosten in 2025. Dit is onjuist, omdat dan een overschot doorgezet zou worden naar het volgende boekjaar. De fracties zijn ervoor verantwoordelijk dat de reserves ook daadwerkelijk beschikbaar zijn als liquide middelen, ook met het oog op de verkiezingen in kalenderjaar 2027 en de mogelijke wijzigingen in partijen, fracties, zetelverdelingen en de gevolgen daarvan op de fractievergoedingen.

4.3 Bevindingen

Bevindingen	
<i>Presentatiefouten</i>	In de verantwoordingen zien wij verschillende fouten die geen impact hebben op het verantwoorde bedrag. Denk hierbij bijvoorbeeld aan: • uitgaven die als 'overige personeelskosten' verantwoord zijn, maar deze in feite eerder bij 'activiteiten' of 'representatie' zouden horen. • een datum die foutief vermeld is (bijvoorbeeld 22-12-2026, terwijl uit de bonnen en betaaldatum een datum in 2025 blijkt). • de factuurdatum vermeld in plaats van de betalingsdatum. In overleg met de fracties en de griffie hebben wij dit jaar onze werkwijze veranderd, waardoor deze presentatiefouten dit jaar daar waar geconstateerd ook door ons zijn aangepast. Dit is dezelfde werkwijze als voor de geconstateerde financiële verschillen. De gedane aanpassingen zullen nog ter finaal akkoord voorgelegd worden aan de desbetreffende fracties. Elke fractie zal nog digitaal de fractieverantwoording ondertekenen. In de berichten daarover zullen natuurlijk onze contactgegevens worden opgenomen, mochten daarbij problemen ontstaan. Wij horen graag of deze werkwijze als prettiger wordt ervaren dan die van eerdere jaren, waar wij steeds de fracties om nieuwe versies vroegen. Ons inziens heeft dit de fracties onnodig werk bespaart en zetten we de werkwijze voor boekjaar 2026 voort.
<i>Aangeleverde gegevens anonimiseren</i>	Eén fractie heeft, op grond van de vertrouwelijkheid van de gegevens, alle aan ons aangeleverde documenten geanonimiseerd. Ook hebben zij de bankafschriften niet aangeleverd. Het is voor ons niet mogelijk om de controle uit te voeren met die beperkingen, en daarom hebben wij de benodigde gegevens digitaal in mogen zien tijdens een meeting met de desbetreffende fractie. Dit is een voorbeeld van hoe wij flexibel om proberen te gaan met de voorkeuren van elke fractie. Wel willen wij graag benadrukken dat dit natuurlijk geen efficiënte manier van werken is en gezien de waarborgen die contractueel met de provincie gemaakt zijn, ook niet noodzakelijk is.

4.3 Bevindingen

Bevindingen	
Activiteiten-overzicht	In bijlage 1 bij de verordening staat expliciet benoemd dat kosten (uitgaven) voor fractie-activiteiten vergoed worden. Wel worden hier aanvullende eisen aan gesteld, namelijk: <i>“Kosten die gemaakt worden voor fractie-activiteiten moeten altijd fractie-gerelateerd zijn en een inhoudelijke relatie met statenwerkzaamheden voor de provincie en het versterken van de volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende rol hebben.”</i> Dat is geen eenduidige norm, waardoor we bij tijdens de controle bij bepaalde declaraties, zoals lunches en diners, niet kunnen vaststellen of die aan de verordening voldoen of niet. Daarvoor is alleen een factuur en het betaalbewijs immers onvoldoende. Dit zien we bij vrijwel alle fracties terug. Bovenstaande problematiek is in een meeting met de (penningmeesters van de) fracties besproken. Hierbij is afgesproken dat elke fractie een overzicht aanlevert van al haar activiteiten met daarop minimaal vermeld wanneer deze plaatsvond, waarom die aan bovenstaande eis uit de verordening voldoet en wie erbij aanwezig waren (deze laatste op hoofdlijnen). Dit is door alle fracties waarbij deze kosten waren verantwoord, ook gedaan. Wij hadden in ons advies opgenomen dit overzicht standaard op te nemen in de inhoudelijke verslagen, en dit zal met het oog op de wijzigingen in de verordeningen voor boekjaar 2026 ook het geval zijn.
Verantwoording van de inkomsten	In het sjabloon van de fractieverantwoording is geen rekening gehouden met de variabele bijdrage per lid wanneer er slechts één lid is. Hierdoor worden de bijdragen van de éénpersoonsfracties te laag opgenomen. De sjablonen voor de verantwoordingen dienen daarop te worden aangepast.
Verloning	Bij één fractie wijkt het nettosalaris dat betaald is af van hetgeen uit de salarisadministratie blijkt. Dit is vermoedelijk het gevolg van aanpassingen in de premies in het salarispakket en niet van materiële impact in kwantitatieve zin. Desalniettemin is het verschil door de desbetreffende fractiemedewerker terugbetaald. Dit is onwenselijk, en wij nemen aan dat de desbetreffende fractie dit met de medewerker recht zal zetten. In het algemeen raden wij alle fracties aan om scherp te zijn op de verloningen en bij wijzigingen/veranderingen contact op te nemen met uw salarisadministrateur.

5. Ons advies

Noot: in onze bevindingen zijn diverse zaken reeds benoemd. Deze worden hier niet nogmaals herhaald teneinde doublures te voorkomen.

Adviespunten	Prioriteit	
<i>Banksaldi aansluiten met de stand van de reserve</i>	L	Door terugbetalingen, uitgaven die wel gedaan zijn maar niet verantwoord en overige inkomsten is het bij veel fracties zo dat de stand van de bankrekening aan het eind van het boekjaar, rekening houdend met de eventuele terugbetaling, afwijkt van de reservestand (na terugbetaling). Deze verschillen tussen de reservepositie en de bankstand kunnen tot ongewenste gevolgen leiden, bijvoorbeeld wanneer een fractie om wat voor reden dan ook ophoudt te bestaan en het restant van de reserve teruggeboekt/ terugbetaald moet worden naar/aan de provincie. Vooral een negatief verschil, waarbij de bankstand kleiner is dan de reserve, is onwenselijk. Graag bespreken wij met de fracties of dit een reëel scenario is en of het nodig is om wijzigingen in het verantwoordingsproces aan te brengen waarmee dit wordt voorkomen.

6.1 Planning - afronding 2025

Fase	Stap	Datum	Wie
4	Rapporteren en bespreken		
4a	Opstellen en versturen concept rapport van bevindingen aan griffie	voor 16 juni 2026	Accountant
4b	Versturen concept rapport van bevindingen met fracties	Tussen 24 juni en 2 juli 2026	Accountant en fracties
4c	Versturen bevestigingen en definitieve verantwoordingen	Uiterlijk 25 juni 2026	Accountant
4d	Tekenen bevestiging en definitieve verantwoording	2 juli 2026	Fracties
4e	Verwerken en definitief maken rapport en verzenden naar Griffie	3 juli 2026	Accountant
4f	Verstrekken controleverklaring	3 juli 2026	Accountant
4g	Toelichten verslag van bevindingen en controleverklaring Presidium	6 juli 2026	Accountant en PS

6.2 Planning - verloop volgend jaar

Fase	Stap	Datum	Wie
1	Vorbereiding (meeting zo spoedig mogelijk al inplannen)		
1a	Versturen en bespreken op te leveren stukken lijst	Eind november 2026	Accountant
1b	Vooruitblik – afstemming medewerkers fracties – kennismaking – aandachtspunten	27 november 2026	Fracties en accountant
2	Opstellen verantwoordingen		
2a	Opstellen fractieverantwoording en verzamelen onderliggen stukken	1 januari 2026 – 1 maart 2027	Fracties
2c	Uploaden digitale stukken door fracties	1 maart 2027 of eerder	Fracties
3	Uitvoeren controle		
3a	1 ^e quick-scan controleteam (m.b.t. volledigheid oplevering)	Uiterlijk laatste week maart 2027	Accountant
3b	Communicatie 1 ^e resultaten quick-scan per fractie via e-mail	Bij ontvangst stukken, uiterlijk 31 maart 2027	Accountant
3c	Verzamelen / uploaden stukken / onderbouwingen en beantwoorden vragen	April 2027	Fracties
3d	Daadwerkelijke uitvoering controle	Bij ontvangst stukken per fractie, uiterlijk Begin mei (na meivakantie 2027)	Accountant
3e	Communicatie laatste bevindingen aan fracties	Mei 2027	Accountant
3f	Bespreken laatste bevindingen met fractiemedewerkers (hoor en wederhoor)	Eind mei 2027	Fracties en accountant
4	Rapporteren en bespreken	Mei – september 2027	Fracties en accountant
4a	Vaststelling door Presidium	11 oktober 2027	Presidium

6.3 Planning in verband met de verkiezingen

De provinciale staten verkiezingen vinden plaats op 17 maart 2027. Mogelijk zijn er fracties die niet terugkeren door het verlies van zetels. De verordening noemt: *“Wanneer een fractie niet terugkeert na de verkiezingen legt deze fractie binnen twee maanden na de installatie van de nieuwe staten aan Provinciale Staten verantwoording af over de besteding van de bijdrage voor fractieondersteuning onder overlegging van een verslag dat is ingericht conform bijlage 1 Model verantwoording besteding bijdrage voor fractieondersteuning bij deze verordening.”*

De installatie nieuwe staten is gepland op 31 maart 2027. Fracties die niet terugkeren dienen dus een verantwoording op te stellen over de periode 1 januari 2027 en 31 maart 2027. De deadline voor het aanleveren van de verantwoording is dan 2 maanden later, **31 mei**.

De controle van die verantwoordingen wordt gedaan in een aanvullende controlecyclus, waarvan de planning hieronder is opgenomen. Ook zal er een aparte controleverklaring verstrekt worden. Er komt in basis echter geen aparte rapportage. Als er noemenswaardige bevindingen zijn zullen deze als apart hoofdstuk in de rapportage over 2026 benoemd worden.

Let wel dat de hoogte van de reserve over 2026 nog niet formeel is vastgesteld op het moment dat de niet terugkerende fracties hun verantwoording over het eerste kwartaal 2027 opmaken. De fracties kunnen vooralsnog uitgaan van de reserve zoals opgenomen in hun aan de accountant aangeleverde verantwoordingen.

Fase	Stap	Datum	Wie
1a	Versturen en bespreken op te leveren stukken lijst	Eind november 2026	Accountant
2a	Opstellen fractieverantwoording en verzamelen onderliggen stukken	31 maart 2027 – 31 mei 2027	Fracties
2c	Uploaden digitale stukken door fracties	31 mei 2027 of eerder	Fracties
3a	Uitvoeren eerste werkzaamheden en communicatie eerste bevindingen met fractie	Eerste of tweede week van mei 2027	Accountant
3b	Verzamelen / uploaden stukken / onderbouwingen en beantwoorden vragen	Resterende deel van mei 2027	Fracties
3c	Communicatie laatste bevindingen aan fracties	Mei 2027	Accountant
3d	Bespreken laatste bevindingen met fractiemedewerkers (hoor en wederhoor)	Eind mei 2027	Fracties en accountant
4	Rapporteren en bespreken	Dit loopt mee in de cyclus voor boekjaar 2026, zoals op de vorige slide gepresenteerd.	

Smart decisions. Lasting value.

Contactgegevens

drs. Paul Peters RA
[@crowefoederer.nl](mailto:p.peters@crowefoederer.nl)

Jelle van Meijl MSc RA
[@crowefoederer.nl](mailto:j.vanmeijl@crowefoederer.nl)